

ACC. No. 7648 : 1-4.

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: Aug. Holmberg

Härad: Båskne

Adress: Trångsta

Socken: Marum

Berättat av: M. M. M. M.

Uppteckningsår: 1941

Född år 1860 i Marum

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

*Luf. 110*

*Specialfråga L. U. F. 40.*

*Ämne: Myötningskort.*

Skriv endast på denna sida!

N. 7648:7.

## Om Mjölkningskärl.

Figuren å frågeståten visar precis den form som de mjölktränk hade som användes här i Bleking. Här i Skarum, och för öfrigt i hela Bleking kallades de "Mjölkebyttor"! Till skillnad från likarans kärl som användes vid fodring av svin. Dessa sednare hette: "Svinsbyttor"! De gjordes av antingen bovist och kaffri gran, eller av bokträ. Dessa träslag hölls sig vitare än något annat trä och skurades med sand och vatten för varje gång de varit i bruk och ställdes alltid till tork med bottenen upp så att innet där skulle slå fast i dem.

De laggades omsorgsfullt ihop, och till band tog man En eller Gran. Figuren visar bara två band. Men här hade vi alltid tre. En nära överkant som anora något nedom mitten och den tredje så gott som mer vid underkant.

Den sista kallades: "Laggagjörd"! Själv har jag laggat ihop många och jag haft mitt arbete.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

nr 1

N. 7648:2.

## Mjölksåar.

De större kärn vari mjölken bars från laggen till köket hetti:  
"Mjölkså"! De äldsta och även de flesta voro laggare och hade  
raka sidor. Doch så: Att de voro något vidare i öre ändam  
än i den andra. Storleken i utrymmet var cirka 1 Hektoliter.  
På stora gårdar gjordes de något större. På mindre gårdar  
något mindre. På två motsatta sidor funnos tremmen  
stavar som voro högre samt försedda med rätt stora hål.  
De kallades: "öruståvar" och hålen "örö". En så hade i regel  
7 band. De tre sutto rätt nära överkant, tre fördelade lite  
från varandra längre ner samt nederst "lägggjorden".  
Låarna gjordes för, alltid i hemorten av någon laggbärts =  
makare. I utbyggen kring Karlskamm började redan på 1870-talet  
bönderna köpa sina mjölksåar från tunnbinivare i stan.  
Dessa gjorde dem bukiga på mitten som en tunna.  
Dessa voro ju vackrare. Många lätto måla dem. Vita rött,  
och gröna mörkblå eller bruna utanpå.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

sid 2

M. 7648 : 3.

Från lagarna till köttet bars mjölktsän på axlarna av två perso-  
ner med tillhjälp av ett ok. Oken var ibland enkla och då  
trädde sästängen (såsom oken vanligen kallas) rakt igenom  
säns öron, då sän uppehölls rikt av sästingen. Detta sätt att  
bara förtrade god oane, höll de bärande ej precis jämna steg  
så uppstod våldsamt mjögång så mjölken skvätte över!

På de flesta ställen hade man sästingen kombinerat med "lekare"  
och "oken" D. v. s. Man lät smedens göra två små jernkrampor  
som greps om varandra, den ena krampans spets slogs igenom  
sästängens och nitades på stängens översida. Andra krampans  
spets slogs igenom okenet och nitades på dess undersida  
Okenet var av seg björke samt försatt med nackor på båda ändar  
När då okenet stöckes igenom säöronen höllo bakken mot på  
båda sidor så att ej sän släppte och föll i marken. På detta  
sätt förklarades stötarna från de gående på flera ställen  
så att icke så våldsamt uppror uppstod i mjölken i sän.  
Men även härmed förtrades en viss vana till gåendeb

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

sid 3

M. 7648:4.

För att förhindra skvalpning hade man en, stundom prarrat  
stundom bara utiagad trille av bote  $\frac{3}{4}$  tum tjock och av vanlig  
tallriks trämeter, denna lades i mjölken der den fick ligga  
under gåendet för att rämpa bölslagen! Der man gjorde anspråk  
på renlighet, var trillan försedd med en  $1\frac{1}{2}$  tum hög knapp  
i mitten. Tog man i denna när trillan lyftes bort, så slapp  
man fräta var fingrarna i själva mjölken. Skvalptrillen  
hade en särskild benämning, som jag numera glömt.

De hemgjorda såarna gjordes oftast av grån, kvist o kädfrukt.  
Tunnbindarna gjorde dem av Ekster Ofta lät man måla  
~~dem~~ Or = såstangen i samma färg som själva sån  
När den skurats och lades till torke, vändes på den  
likesom på mjölkbyttan bottnen upp. Sedan mjölkkanor  
av filat kommit i brude ha mjölkriäarna försvunnit.

LUNDS UNIV.  
FOLKMINNES-  
ARKIV

sid 4